

RÄTTEN TILL VÅRD PÅ LIKA VILLKOR FÅR INTE URHOLKAS

Gemensamt ställningstagande från vårdprofessionerna.

I Tidöavtalet mellan de partier som utgör regeringens underlag anges att syftet med de tilltänkta förändringarna i vården bland annat ska öka tillgängligheten, förbättra effektiviteten och jämlikheten i hälso- och sjukvården samt förbättra arbetsmiljön. Samtidigt föreslås åtgärder som kommer att leda till omfattande försämringar för personer utan uppehållstillstånd (asylsökande och papperslösa). Rätten till akut tandvård och tandvård som inte kan anstå föreslås i praktiken tas bort för patienter som söker asyl eller befinner sig i en papperslös situation vilket leder till ökad sjuklighet och lidande. Dessutom föreslås inskränkningar av rätten till tolk för personer med uppehållstillstånd, något som riskerar att leda till ökade medicinska risker. Vidare föreslås skyldighet att anmäla personer i en papperslös situation till Migrationsverket och Polismyndigheten och det finns ingen garanti för att vårdpersonalen kommer att undantas från denna anmälningsplikt. Införande av en sådan anmälningsplikt kan innebära en risk för att fler inte vågar söka vård för allvarliga tillstånd, hos sig själva eller sina barn. Om regeringen beslutar att genomföra dessa förslag riskerar såväl hälsan som livssituationen för personer i redan svårt utsatta situationer att försämrats, samtidigt som hälso- och sjukvårdens möjligheter att bedriva en etiskt grundad och patientsäker vård kraftigt begränsas.

I FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna anges att alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. FN:s konvention om barnets rättigheter innebär bland annat att inget barn ska berövas sin rätt till hälso- och sjukvård.

I FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter anges vidare att konventionsstaterna, däribland Sverige, erkänner rätten för var och en att åtnjuta bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa. Rätten till allas hälsa utan åtskillnad utgör en av de grundläggande mänskliga rättigheterna.

Alla vårdprofessioner har tydliga etiska koder och riktlinjer, som grundas i internationella deklARATIONER, framtagna med syfte att vägleda vårdpersonal att ge vård av hög etisk standard. Grundläggande för dem är att vårdpersonalen ska ha patientens hälsa som det främsta målet och aldrig frångå principen om människors lika värde. Vidare ska varje patient, utan åtskillnad, ha rätt till lämplig vård, samt anges att vårdpersonalen har en skyldighet att tillhandahålla vård oavsett patientens rättsliga status.

De mänskliga rättigheterna och vårdprofessionernas yrkesetik har formulerats utifrån erfarenheter av hur avsaknaden av sådana riktlinjer lett till allvarliga övergrepp, även inom hälso- och sjukvården, mot utsatta och sårbara grupper. Det finns tragiska exempel på detta också från vårt eget land.

Vårdprofessionerna anser därför att följande ska tjäna som utgångspunkter vid vårdpersonals omhändertagande av varje människa, utan undantag. Detta inkluderar asylsökande och papperslösa.

- Vårdpersonalens uppgift är att ge vård, behandling, omvårdnad och rehabilitering på lika villkor för alla patienter.
- Vårdpersonalens bedömning ska utan åtskillnad utgå från varje patients behov och grunda sig på vetenskap och beprövad erfarenhet.
- Patientens rättsliga status ska inte inverka på vårdpersonalens beslut att ge eller avstå från vård eller på vilken vård som ges.
- Patientsekretessen omfattar varje patient på lika villkor.
- Varje patient har rätt till information som kan förstås och är anpassad till patientens behov och förutsättningar.

Flera av vårdprofessionernas internationella organisationer uppmanar vårdpersonal att stå upp emot att människor nekas vård på grund av sin medborgerliga eller rättsliga status och ge

sitt stöd för alla människors rätt till vård utifrån behov.

Tidöavtalets ovan nämnda förslag riskerar att leda till ökade medicinska risker på grund av inskränkt tolkanvändning, risk för att patienter undviker vård och istället söker mediciner och vård genom icke-professionella kanaler, söker för sent eller med lånad identitet, liksom risk för ökad smittspridning. Om dessa förslag genomdrivs kommer det inte bara att leda till inskränkta mänskliga rättigheter och försämrad hälsa för några av de mest utsatta grupperna i Sverige, utan också risk för en försämrad folkhälsa genom förslagen till ändrad migrations- och integrationspolitik. Förslagen står i strid med yrkesetiska koder och de etiska riktlinjer som beslutats och tillämpas inom de vårdprofessionella organisationerna sedan lång tid. Om regeringen genomdriver dem, kommer det därför också att utsätta stora och redan mycket pressade yrkesgrupper för en försvårad etisk stress och arbetsmiljö i sin yrkesgärning.

Antaget i mars 2023.

Undertecknare av Rätt till vård-initiativets ställningstagande

RÄTTEN TILL VÅRD PÅ LIKA VILLKOR FÅR INTE URHOLKAS

Vårdförbundet, Sveriges Psykologförbund, Sveriges Arbetsterapeuter, Sveriges Tandhygienistförening, Sveriges Läkarförbund, Logopedförbundet, IFMSA Sweden, Svenska Läkaresällskapet, Svenska Barnmorskeförbundet, Akademikerförbundet SSR, Svensk sjuksköterskeförening, Dietisternas Riksförbund, Fysioterapeuterna, Riksföreningen för skolsköterskor, Svensk förening för röntgensjuksköterskor, Svenska Barnläkarföreningen, Global Barn- och Ungdomshälsa inom Barnläkarföreningen, Sjukhusläkarna (inom SLF), Kommunal, Vision, IBL, Kuratorerna på Karolinska Universitetssjukhuset, Svenska Röda Korset, Rädda Barnen, Läkare i Världen, Rosengrenska stiftelsen.

VI STÖTTAR VÅRDEN I DETTA:

Läkare Utan Gränser, Amnesty Sverige, RFSU, RFSL, FARR Flyktinggruppernas Riksråd, Caritas Sverige, HMR Hälsa och Mänskliga Rättigheter, Alsike kloster, Positiva Gruppen, Fackligt center för papperslösa, Asylrättscentrum, Räddningsmissionen, Civil Rights Defenders, KSAN, Svenska kyrkans anställda i Sjukhuskyrkan.

Fler undertecknare kan tillkomma efter hand och offentliggörs på hemsidan, vardforpapperslosa.org
Mejladress vardforpapperslosa@gmail.com

